

Nr 100.

Av herr **Asplund**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till ny definitiv lönereglering för bergsstaten.

Uti årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (sid. 27—56) förelagt riksdagen förslag till ny definitiv lönereglering för bergsstaten att träda i kraft den 1 juli 1923. Förslaget innebär en inskränkning av antalet bergmästare å ordinarie stat från sex till fyra och av skrivbiträdena till samma antal, men då förutsättningen härför, en omreglering av bergmästaredistriktet från 4 till 6, är en synnerligen invecklad fråga, som både medför avsevärda kostnader, tar tid och under nuvarande exceptionella depressionstider, som särdeles hårt nedtrycka bergshanteringen, är svår att bedöma till de konsekvenser den kan få under mera normala tider, har Kungl. Maj:t, med frångående av 1902 års löneregleringskommittés förslag att placera de två äldste bergmästarna å indragningsstat, föreslagit deras sättande på övergångsstat, med skyldighet för dem att tjänstgöra inom deras nuvarande distrikt intill uppnådd pensionsålder. Härigenom har alltså tid vunnits för utredning av frågan om ny distriktsindelning, vilket måste anses nödvändigt även ur andra synpunkter. Den endast tre år gamla, år 1919 av riksdagen beslutade omorganisationen har ännu icke hunnit mer än börja med sina förelagda arbetsuppgifter, bland vilka särskilt må framhållas beskrivning och registrering av utmålslagda inmutningsbara mineralfyndigheter, samt övertagande av inspektionen över icke inmutningsbara fyndigheter, fältspatsbrott, kalkbrott, stenindustri och dylikt såväl ur teknisk som arbetarskyddssynpunkt. Dessutom torde tvivelsutan den väntade nya gruvlagstiftningen och arbetet med ett mera rationellt tillvaratagande av kronans gruvegendom komma att ställa väsentligt ökade krav på bergsstatens arbetskrafter, liksom även den senaste tidens mycket stora framsteg på den elektriska malmletningens område måste förväntas medföra en mycket stark ökning av malmletningsverksamheten såväl från statens som enskildas sida jämte ökad industriell verksamhet inom bergshanteringen, vilket givetvis medför ytterligare ökat arbete för bergsstatstjänstemännen. Ett uppskjutande på några år av omregleringen av bergmästaredistriktet torde därför vara ofrånkomligt.

Göromålen inom de två distrikt, som sålunda skulle komma att fortfarande skötas av de två å övergångsstat utan ökade avlöningsförmåner överförda äldste bergmästarne, äro ingalunda de minst omfattande, utan torde Gävle—Dala distrikt i sådant avseende böra sättas i åtminstone andra, och mellersta distriktet i tredje eller fjärde rummet i ordningen av de sex nuvarande distrikten. Det synes under sådana förhållanden ganska hårt, att dessa två äldsta bergmästare skola med väl så dryg arbetsböda även i fortsättningen som övriga bergmästare sättas i en väsentligt sämre löneställning än dessa, och endast ett allvarligt finansiellt nödläge hos staten synes kunna utgöra tillräckligt tvingande skäl för en sådan åtgärd, förutsatt att därigenom en avsevärd besparing kan göras. Enligt vad som meddelats mig, hava fullmäktige i järnkontoret, vilka först föreslagit dessa bergmästares ställande på övergångsstat, därvid icke heller tänkt sig annat än att de skulle beredas motsvarande löneförmåner som övriga bergmästare, ehuru detta icke blivit utsagt i deras betänkande.

Äldste bergmästaren, som är stationerad i mellersta distriktet och som vid bergsstatens omorganisation år 1919 icke ingått på den nya lönestaten, åtnjuter jämte boställe, som utan kostnad för staten tillhandahålles av distriktets bergsbruksidkare, obegränsad sportelrätt samt i lön, ålderstillägg och tjänstgöringspenningar 5,000 kronor, varå vid dyrtidsindex 175 enligt de av Kungl. Maj:t föreslagna grunder skulle till honom utgå ett årligt dyrtidstillägg av 1,850 kronor. Beräknas sportlerna till något över 1,000 kronor, exempelvis 1,150 kronor, så skulle hans kontanta löneförmåner på övergångsstat uppgå till 7,000 kronor. Om han kommit i samma löneställning som föreslagits för befattningshavare å ordinarie stat, skulle däremot sportelrätten helt bortfalla och lönen gå upp till 10,500 kronor samt dyrtidstillägget till 1,824 kronor, således tillsammans 12,324 kronor, således till 5,324 kronor mera än vad förhållandet är med löneförmånerna å övergångsstat. Då bergmästaren i senare fallet står kvar på 1885 års lönestat, torde han ej vara skyldig avgå förrän vid 67 års ålder, vilket för staten medför skyldighet att utbetala lön enligt övergångsstat för två år längre tid än förhållandet skulle bliva om vederbörande nu finge ingå på den nya staten. Merkostnaden för dessa två år, kronor 14,000, understiger med endast 1,972 kronor den sammanlagda kostnaden för en årlig löneförbättring med 5,324 kronor under de tre år denne bergmästare skulle kvarstå i tjänst, om han bleve underkastad bestämmelserna i den föreslagna ordinarie staten.

Den närmast i ålder kommande bergmästaren, i Gävle—Dala distrikt,

som även föreslagits att sättas å övergångsstat, åtnjuta en sammanlagd avlöning av 8,100 kronor, varå enligt Kungl. Maj:ts föreslagna grunder för dyrtidstillägg skulle utgå ett sådant med 2,886 kronor. Av inflytande lösenbelopp, som kan antagas med hänsyn till senaste höjningar av vissa lösenavgifter årligen komma att uppgå till åtskilligt över 1,000 kronor, äger bergmästaren åtnjuta högst detta belopp. Hans samtliga avlöningsförmåner å övergångsstaten skulle sålunda vid dyrtidsindex 175 uppgå till 11,986 kronor, medan han med lön och dyrtidstillägg enligt för de ordinarie bergmästarne å ordinarie stat föreslagna grunder skulle erhålla i lön 10,980 kronor och i dyrtidstillägg 1,824 kronor eller tillsammans 12,804 kronor, således 818 kronor om året mera. Då han avgår efter sju år, skulle således hans avlönande efter sistnämnda grunder i allt kosta statsverket 5,726 kronor, en summa, som sannolikt skulle i det närmaste bliva täckt redan av de lösenavgifter för expeditioner inom distriktet, som överstiga 1,000 kronor om året.

Beredande av samma löneförmåner för de två å övergångsstat ställda äldsta bergmästarne, som föreslagits för de å ordinarie stat uppförda, skulle således kosta staten en sammanlagd merutgift av ungefär 7,700 kronor eller fördelat på de sju år, som förflyta innan de båda komma i pensionsåldern, ungefär 1,100 kronor årligen.

Vad beträffar de två å övergångsstat ställda skrivbiträdena, följer av vad ovan anförts om arbetsgöromålen i Gävle—Dala och i mellersta distriktet i förhållande till övriga distrikt, att det icke vore riktigt rättvist, att utan hänsyn till vederbörandes egen tjänsteålder sätta just dem, som ha en större arbetskvantitet att bära, i en sämre löneställning än övriga skrivbiträden å bergsstaten endast därför, att deras respektive chefer råka vara de två äldsta bergmästarne. Det synes icke heller vara nödvändigt, då dessa skrivbiträden, när deras arbetskraft vid en omreglering av bergsmästaredistriktet eventuellt icke längre behöves för distriktet, väl utan svårighet kunna placeras i annat distrikt eller ock inom annat ämbetsverk i mån av behov.

I fråga om gruvingenjörernas löneställning har Kungl. Maj:t anslutit sig till löneregleringskommitténs av kommerskollegium även, ehuru med tvekan, tillstyrkta förslag att sätta dem i lönegraden B 14, ehuru till och med kommittén medgivit, att deras nuvarande löneställning enligt eljest tillämpade grunder skulle giva dem rätt till placering i lönegraden B 15. Såsom skäl för att placera dem i lönegraden B 14 har kommittén åberopat samma skäl som för bergmästarnes placering i B 19 i stället för B 20, dit de enligt vanliga regler skulle höra, nämligen att gruvingenjörer och bergmästare icke blivit tillerkända den tillfälliga

löneförbättring, som tillerkänts befattningshavare uti icke reglerade verk i respektive andra och tredje normalgraden. Det som av kommerskollegium anförts häremot beträffande bergmästarne, nämligen att dessa i stället tillerkänts en till 1,000 kronor begränsad sportelrätt, gäller även beträffande gruvingenjörerna i den mån de vid vikariat eller tjänsteförättning i stället för bergmästarne komma i åtnjutande av sportler. Så har gruvingenjören i norra distriktet under de två år han innehaft sin befattning utom avlöningen 5,600 kronor och ökning av tjänstgöringspengarna under vikariatet över 300 kronor per år eller tillsammans 5,900 kronor, med dyrtidstillägg enligt föreslagna grunder efter index 175 utgörande 2,400 kronor, åtnjutit sportler med i medeltal ungefär 800 kronor, alltså en sammanlagd löneinkomst av 9,100 kronor. Enligt lönegraden B 14 kommer han genom sportelrättens indragning att erhålla i lön 6,816 kronor och i dyrtidstillägg 1,424 kronor eller tillsammans 8,240 kronor, således en direkt inkomstminskning för honom å ej mindre än 860 kronor om året. Sättes han i lönegraden B 15 blir lönen 7,668 kronor och dyrtidstillägget 1,606 kronor eller tillsammans 9,274 kronor, en ökning alltså av 174 kronor, vilket väl ej får anses för mycket.

Då den vid de äldste bergmästarnes avgång bebådade inskränkningen av bergmästarnes antal från sex till fyra genomförts, vilket för gruvingenjörerna direkt innebär undanskjutande av först inträffande befordringsmöjlighet med sex och nästa möjlighet med ytterligare sju år och för flertalet av dem förskjuter befordringstiden betänkligt nära pensionsåldern, kommer utökningen av bergmästaredistriktens omfattning att medföra ett ändå vidsträcktare överlämnande åt gruvingenjörerna att utföra en hel del viktiga ärenden, som tillhöra bergmästares tjänsteåligganden, än vad redan nu är fallet. Enbart dessa omständigheter göra det till en mycket maktpåliggande sak att genom beredande åt gruvingenjörerna av en ej alltför låg löneställning säkerställa bergsstaten tillgång till fullt kvalificerad arbetskraft. Alla skäl synas mig därför tala för att placera gruvingenjörerna i lönegraden B 15 eller i samma ställning som bl. a. gruvkartekontorets föreståndare, vilken förelöneregleringen för kommerskollegium haft precis samma löneställning som gruvingenjörerna å bergsstaten.

Under åberopande av vad jag ovan anført får jag alltså vördssamligen hemställa, att riksdagen ville

i fråga om den föreslagna löneregleringen för bergsstaten besluta,

dels att å övergångsstaten uppförda två bergmästare och två skrivbiträden måtte beredas samma löneförmåner som motsvarande å ordinarie stat uppförda befattningshavare,

dels att å ordinarie stat uppförda fyra gruvingenjörer måtte placeras i lönegraden B 15 i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna B 14,

dels ock att riksdagen måtte besluta av ett bifall till dessa yrkanden föranledd höjning av det av Kungl. Maj:t begärda anslaget för bergsstaten.

Stockholm den 21 januari 1923.

C. I. Asplund.